

סימן ס"ט

חכמים. וכיון ששני הדינים האלו סותרין זא"ז ממילא שוא"ת עדיף ולא בקולא וחומרא תליא מילתא אלא דכך היא הדין בכל מקום ששני דברים סותרין זא"ז לריך להיות שוא"ת כמו באין עשה דוחה עשה. ולפי"ז לא איכפת לן בגוף האיסור אם הוא קריע או שוא"ת אלא באיזה אופן עוברין עליו. וכדלמך ליה ר' יהושע לר' אליעזר אם נתת עברת על כל מוסף ועשית מעשה בידים. ואם לא נתת עברת על כל חגרגע ולא עשית מעשה בידים :

(ו) **ולדוגמא** בראית פנים בעזרה ריקס. אם נאמר שעי' עקירת נעקר דין התורה לגמרי ואם יפסדו חכמים ממזות הבאת קרבן יהא פטור מן התורה ממילא מותר לו לכתס לעזרה דביטול חיובא דקרבן הוא שוא"ת ויש כח ביד חכמים לעוקר. וממילא אין כאן איסור כלל בכניסתו ריקס. אבל אם נאמר שדין התורה לא נעקר ממקומו אלא דכיון שאסור לו לעבור על דברי חכמים ע"כ לריך להיות שוא"ת. וא"כ הכא אי אפשר לו ליכתס ריקס שהרי בזה יעבור על דברי תורה ע"י מעשה בידים ובמקום תרתי דסתרי אסור לעשות מעשה בידים :

(ז) **[ברבינו]** יונה ריש ברכות כתב דלאחר חלות פטרוהו חכמים מק"ש ומוכח שם מדבריו שאפילו יקרא לא קיים מזות ק"ש כלל. ובתוס' סוכה (ג') זהא דלא קיימת מזות סוכה מימך כתבו דכיון דפסלוהו מדברנן לא קיים מזות גס מדאורייתא. והר"ן פ' ערבי פסחים גבי מי שלא אמר שלשה דברים אלו וכו' חולק בזה עיי"ש. ובחידושי אגני שם פ' במה מדליקין הקשה על הר"ן ריש כתובות דעקרו חכמים אבילות ויס ראשון דאורייתא. ואיך יהא מותר בקריע בדברים שהאבל אסור בהן. וי"ל כיון שעקרו חכמים מזות אבילות ממילא ליכא חיובא אלא שבר"ן ריש כתובות נראה דבאמת אסור לעבור בקריע' :

(ח) **ומצאתי** בס' האשכול ה' לזית (ס' ל"ב) שהביא מחלוקת בלבוש כלאים בלזית דסד"ן בזה"ז אם הוא חייב מלקות מן התורה. והי' ג"ל דהכי פליגי דאי נימא שעי' עקירת חכמים נעקרה המזות מן התורה ונעשית טלית פטורה ואם ילבש הסד"ן בלזית לא יקיים מזות לזית כלל ודאי לוקה מן התורה דהוא כלאים שלא במקום מזות. אולם אם נאמר דמזות לזית דאורייתא במקומה עומדת אלא שריך לשמוע לדברי חכמים שאסרו להטיל לזית בסד"ן אבל אם ילבש הסד"ן בלזית תתקיים בזה מזות לזית דאורייתא אין כאן מלקות דאורייתא אלא מכא מדרות שעבר על דברי חכמים :

(ט) **ובשרהצתי** ד"ז לפני מור הגר חיים הלוי ז"ל מבדוקס אמר לי ש"ל דתרווייהו ס"ל שהמזות של תורה לא נעקרה ומ"מ אפשר לומר דבכה"ג אין עדלית כיון שבפועל אין עליו חיוב לקיים המזות עכ"ל. ועיין בפסחים (דמ"ז) תודיה כתישה ביו"ט שכתבו בשם ר"ת דאפילו אי נימא דעשה דכסוי הדס דוחה לית דחרישת כלאים מ"מ אם יתרוש בכלאים ביו"ט יתחייב גס משום כלאים כיון דאסור לו לתרוש מפני יו"ט דהוי עשה ולית. וזהו בדברי מור ז"ל ומדברי תוס' חולין (קמ"א) בשם ריב"א מבוחר להיפוך דאפילו במקום שאסור לו לקיים העשה מ"מ יש בכהא לדחות לית עיי"ש :

(י) הג"ה **[ולדברי]** מור ז"ל ג"ל דאם ילבש כלאים במקום ספק לזית דלכאורה היה נראה דהך דאסור לולבוש מספק שמא הוא שלא במקום מזות מ"מ פטור ממלקות דאין לוקין מספק אבל לפי דבריו ז"ל אפשר דלוקה ודאי דכיון דמספק אסור לו ללבוש ממילא אין עשה דוחה לית בכה"ג. וכן לענין עומדת קרובים דהוא מעט עדלית כנראה מדברי הרמב"ם אם יטמא הבטן למי שהוא ספק קרוב

כתבו בתוס' פ' האשה רבה (ד"ל) ד"ה כולו נמי שז ואל תעשה כינכו וא"ת סד"ן בלזית היכי הוי שוא"ת דכי מכסי בטלית דבת חיובא ואין בה לזית הרי עובר בידים עכ"ל. ובשאלת אריה ס' ל"ב הקשה על קושייתם דסד"ן בלזית חשיב שוא"ת משום דאין הלבשה אסורה מלך עזמה אלא מחמת חסרון מעשה של מזות לזית דרמי רחמנא עליה ולא דמי לאיסור כלאים דהלבשה מלך עזמה אסורה הילכך אין הלוש בגד בת חיובא בלא לזית חשיב כעושה מעשה בידים שאין עושה איסור בלבשה זו אלא שחיסר מזות בשוא"ת עכ"ל ועיי"ש שהביא מדברי ר"י שבמרדכי דהיכא דהוא אנוס בעשיית הלזית מותר לו ללבוש הבגד בלא לזית מטעמא דלעיל וכן אנו לובשין טלית בת חיובא בלא חלפת מפני שאין לנו חלפת ומהתימא שדברי ר"י שבמרדכי סותרין לדברי ר"י שבתוס' עכ"ל. עוד הביא שם ראיה לדבריו מדברי הרמב"ם גבי לית דולא יראו פני ריקס דחשיב לאו שאין בו מעשה אף שהאיסור חל עליו ע"י כניסתו לעזרה שהיא מעשה מ"מ כיון דהאיסור הוא מה שאינו מביא קרבן חשיב לאו שאין בו מעשה הי' לענין לזית ביטול המזות מלך עזמה אין בה מעשה ע"כ :

(כ) **ודגה** בפר' דינא דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשוא"ת ולא בקום ועשה ויש לחקור כמה חקירות. (א) מהו קום ועשה ושוא"ת דיש לפרשו בשני פנים אם הדבר תלוי בגוף האיסור אם הוא קריע או שוא"ת או באופן העבירה עליו ולדוגמא באומר שבוטה שאוכל ככר זו אם אוכל זו ואכל את התנאי ולא אכל את האיסור דגוף האיסור הוא שוא"ת ומ"מ עבר עליו ע"י אכילת התנאי שהוא קריע וכן בראית פנים בעזרה ריקס גוף האיסור הוא שוא"ת מה שאינו מביא קרבן ואופן העבירה עליו הוא ע"י כניסתו בעזרה שהוא קריע ולהיפוך באומר שבוטה שלא אוכל זו היום אם לא אוכל זו למחר ואכל את האיסור היום ולא אכל את התנאי למחר דגוף האיסור הוא קריע ועבר עליו ע"י שוא"ת בזה שלא אכל את התנאי למחר :

(ג) **באיכות** העקירה אם ע"י עקירתם נעקר דין התורה לגמרי כגון כשפטרו סד"ן מלזית נעקרה מזות לזית מסד"ן ונעשית טלית פטורה מן התורה או דבאמת דין התורה במקומו עומד והסד"ן חייב בלזית מן התורה גס לאחר עקירתם אלא שהתורה נתנה להם רשות לזנות לנו שלא לקיים המזות במקום שיש להם טעם ע"ז :

(ד) **טעמו** של ד"ז הא דמתלקין בין קריע לשוא"ת אם הדבר תלוי במדרגת חומר האיסור דקום עשה הוא דבר חמור ואין כח בידם לעוקרו ושוא"ת אינו חמור כ"כ ויש כח בידם לעוקרו או דבאמת מלך עזמו אין חילוק כלל בין קריע לשוא"ת והא דמתלקין ביניהם הוא מטעם הנ"ל דדין התורה במקומו עומד ומה"ט הטלית חייבת בלזית גס לאחר עקירת חכמים ולריך להטיל בה לזית ולעומת זה מזות ג"כ מן התורה לשמוע לדברי חכמים שאסרו להטיל לזית בסד"ן ושני הדינים האלו סותרין זה את זה וע"כ שוא"ת עדיף :

(ה) **ובר'** החקירות האלו תלויות זו בזו דאם נאמר שעי' עקירתם נעקר דין התורה לגמרי לריך לפרס טעם החילוק שבין קריע לשוא"ת. מפני חומר האיסור דקריע שהוא דבר חמור אין להם הכח לעוקרו ושוא"ת דאינו חמור כ"כ יש כח בידם לעוקרו וממילא ל"ל שהדבר תלוי בגוף האיסור עזמו אם הוא קריע או שוא"ת ולא איכפת לן באיזה אופן הוא עובר עליו. אבל אם נאמר שבאמת דין התורה מלך עזמו לא נעקר כלל ממקומו אלא שנגד דין התורה יש לנו ג"כ דין תורה שאסור לעבור על דברי